

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV
A288 Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.
ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025
ISBN 978—966—419—456—0

4. Рекомендація щодо етики штучного інтелекту від 23 листопада 2021 року. Париж: ЮНЕСКО, 2021. 36 с. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381137> (дата звернення: 12.10.2025).
5. *Mata v. Avianca, Inc.*, No. 1:22-cv-01461-PKC (S. D. N. Y. June 22, 2023). Окружний суд США по Південному округу Нью-Йорка. URL: <https://www.courtlistener.com/docket/63107798/55/mata-v-avianca-inc/> (дата звернення: 12.10.2025).
6. Рекомендація Комітету Міністрів державам-членам щодо впливу алгоритмічних систем на права людини (CM/Rec(2020)1) від 8 квітня 2020 року. Страсбург: Рада Європи, 2020. 12 с. URL: <https://rm.coe.int/16809e7157> (дата звернення: 12.10.2025).
7. Регламент (ЄС) 2024/1689 Європейського Парламенту та Ради (Закон про штучний інтелект ЄС). Європейський Парламент та Рада Європейського Союзу, 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024R1689> (дата звернення: 13.10.2025).
8. Берназюк Я. Правосуддя в епоху штучного інтелекту: інструмент чи виклик? *Національна школа суддів України*. 30 травня 2025 року. Дніпровське регіональне відділення. 35 с. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/136_AI_Justice_Age_Artificial_Intelligence_Tool_Challenge_bernaziuk.pdf (дата звернення: 2025).

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент **Кіслиця Ірина Олександрівна**

Мовчан А. В.

студентка 2-го курсу магістратури
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТА ЗА ПОРУШЕННЯ АДВОКАТСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Дисциплінарна відповідальність адвоката за порушення адвокатської таємниці посідає особливе місце у системі гарантій дотримання професійних стандартів адвокатської діяльності. Конфіденційність інформації, отриманої від клієнта, є однією з головних умов функціонування правничої професії, адже без забезпечення таємниці не може бути ефективного захисту прав людини та довіри до правової системи загалом. У сучасному правовому полі України, що динамічно розвивається, питання належного тлумачення та застосування норм, які регулюють обов'язок адвоката зберігати таємницю, набуває но-

вого значення. Відповідальність за порушення цього обов'язку розглядається не лише як питання професійної етики, але й як елемент загального механізму забезпечення правосуддя.

Адвокатська таємниця, згідно із законодавством, включає будь-які відомості про клієнта, зміст порад, документи, матеріали справи та іншу інформацію, отриману адвокатом у зв'язку з виконанням професійних обов'язків. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначає обов'язок адвоката не розголошувати такі відомості й не використовувати їх у власних інтересах або в інтересах третіх осіб [1]. Додаткове нормативне регулювання містять Правила адвокатської етики, які закріплюють, що вимога щодо збереження адвокатської таємниці діє безстроково, навіть після припинення правовідносин із клієнтом [2]. Порушення цього принципу є підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності, що може включати попередження, зупинення права на здійснення адвокатської діяльності або позбавлення свідочтва.

Водночас на практиці виникають проблеми щодо розмежування морально-етичного порушення і дисциплінарного проступку. Не кожне недотримання етичних правил тягне за собою дисциплінарну санкцію, проте у справах про розголошення таємниці такі межі часто стираються. Аналіз дисциплінарної практики показує, що комісії адвокатури нерідко стикаються з труднощами у визначенні ступеня шкоди, заподіяної клієнту, а також у встановленні факту самого порушення [3]. Іноді адвокати несвідомо порушують конфіденційність, наприклад, коли публічно коментують справи у медіа або розміщують інформацію про клієнта у відкритих джерелах без його згоди [4].

Як зазначає Т. Вільчик, дисциплінарна відповідальність адвоката є унікальною формою юридичної відповідальності, адже реалізується не через державні органи, а через систему адвокатського самоврядування, що дозволяє зберігати незалежність професії [5]. Водночас така автономність породжує ризики неоднаковості практики, оскільки Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури регіонів можуть по-різному тлумачити однакові положення закону. Наприклад, у деяких випадках навіть підтвердження факту представництва інтересів клієнта без його згоди розцінювалося як порушення адвокатської таємниці [3]. Складність у визначенні меж конфіденційності зростає у зв'язку з розвитком цифрових технологій. Сучасна адвокатська практика охоплює використання електронних комунікацій, месенджерів, хмарних сервісів і баз даних, що створює нові виклики для захисту інформації. Ковальова Я. О. справедливо наголошує, що питання дисциплінарної відповідальності адвокатів має розглядатися не лише з точки зору правових норм, але й з урахуванням технічних аспектів безпеки даних та цифрової компетентності адвокатів [6]. Ви-

користання незахищених каналів передачі інформації або неналежне зберігання електронних матеріалів може бути кваліфіковано як порушення адвокатської таємниці, навіть без умислу з боку адвоката.

Показовими є узагальнення практики КДКА щодо справ, пов'язаних із розголошенням адвокатської таємниці. Найчастіше фіксуються випадки передання відомостей клієнта іншим особам, використання конфіденційної інформації у власних інтересах або у процесі представництва протилежної сторони, а також оприлюднення матеріалів справи в соціальних мережах [3]. В окремих рішеннях підкреслюється, що навіть часткове розкриття інформації може завдати шкоди клієнтові, якщо дозволяє ідентифікувати його особу або зміст захисної позиції.

У контексті дисциплінарної практики важливою є також проблема пропорційності санкцій. Ковальова Я. О. у своїй роботі звертає увагу, що суворість дисциплінарного стягнення має відповідати тяжкості порушення, а застосування крайніх заходів, таких як позбавлення свідцтва, повинно бути виправданим лише у випадках систематичних або умисних дій адвоката [7]. Дисциплінарні органи дедалі частіше орієнтуються на принцип превентивності, розглядаючи покарання як засіб виховного впливу, а не як самоціль. Цей підхід узгоджується з європейськими стандартами, згідно з якими мета дисциплінарного провадження полягає не у покаранні, а у підтриманні високого рівня професійної етики.

Окрему увагу варто приділити питанню конфлікту інтересів, який часто стає джерелом порушення адвокатської таємниці. Луксовський В., Місяць А. підкреслюють, що адвокат має уникати будь-яких ситуацій, коли його особисті інтереси або інтереси інших клієнтів можуть вплинути на незалежність і об'єктивність під час надання правової допомоги [8]. На практиці це означає, що адвокат повинен відмовитися від прийняття доручення, якщо воно потенційно пов'язане з використанням інформації, отриманої раніше від іншого клієнта. Невиконання цього обов'язку може призвести не лише до порушення етичних норм, а й до дисциплінарного переслідування.

Важливим є і аспект самозахисту адвоката. Тарасова А. звертає увагу на ситуації, коли адвокати, намагаючись спростувати безпідставні скарги клієнтів, публічно розкривають деталі справи, аргументуючи це необхідністю захисту власної репутації [4]. Така позиція, хоч і зрозуміла з психологічного погляду, суперечить базовим принципам конфіденційності. Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія неодноразово наголошувала, що право адвоката на самозахист не може переважати обов'язок зберігати таємницю клієнта [3]. Саме такі випадки свідчать про потребу посилення правової культури в адвокатському середовищі.

Науковці наголошують на важливості систематичної підготовки адвокатів з питань етики. Черненко вважає, що запобігти більшос-

ті порушень можна шляхом регулярного підвищення кваліфікації, створення навчальних програм та запровадження єдиного реєстру дисциплінарних справ, який сприяв би прозорості діяльності органів адвокатського самоврядування [9]. Розроблення уніфікованих рекомендацій для КДКА могло б зменшити кількість спірних рішень і забезпечити однакове застосування норм по всій Україні.

Отже, дисциплінарна відповідальність за розголошення адвокатської таємниці є невід'ємною частиною системи гарантій довіри до адвокатури. Вона покликана не лише карати, а й запобігати порушенням, формуючи професійну культуру, у якій збереження таємниці стає не просто обов'язком, а внутрішньою цінністю адвокатської спільноти. Проблема сучасного етапу полягає у потребі уніфікації дисциплінарної практики, розробленні чітких критеріїв оцінки порушень, врахуванні технологічних ризиків і впровадженні ефективних механізмів навчання адвокатів. Лише за таких умов адвокатура зможе зберегти високу репутацію, забезпечити довіру суспільства та утвердити принцип верховенства права як основну засаду правничої професії.

Список використаної літератури

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. No 5076-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. No 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17> (дата звернення: 26.10.2025).
2. Правила адвокатської етики : затв. 3'їздом адвокатів України 09.06.2017 р. (зі змінами, чинні станом на 2025 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17> (дата звернення: 26.10.2025).
3. Адвокатська таємниця: узагальнення дисциплінарної практики КДКА. *Юридична Ліга. Ligazakon News*. 2020. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/198402_advokatska-tamnitsya-uzagalnennya-distiplnarno-praktiki (дата звернення: 26.10.2025).
4. Тарасова А. Відносини адвоката з клієнтом в аспекті дисциплінарної практики. *Адвокат Post*. 2025. URL: <https://advokatpost.com/vidnosyny-advokata-z-klientom-v-aspekti-dystsyplinarnoi-praktyky-asia-tarsova> (дата звернення: 26.10.2025).
5. Вільчик Т. Б. Дисциплінарна та цивільно-правова відповідальність адвокатів. *Інформація і право*. 2015. No 4(15). URL: <https://ippi.org.ua/vilchik-tb-distiplinarna-ta-tsivilno-pravova-vidpovidalnist-advokativ-st-115-122> (дата звернення: 26.10.2025).
6. Ковальова Я. О. Дисциплінарна відповідальність адвоката: правова природа та підстави. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Правознавство»*. 2023. Т. 28, вип. 3. URL: <https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc40/40.pdf> (дата звернення: 26.10.2025).
7. Ковальова Я. О. Стандарти дисциплінарної відповідальності адвоката: проблеми практичного застосування. *Юридичний вісник*. 2024. No 2(59). URL: <https://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/19233> (дата звернення: 26.10.2025).

8. Луксовський В., Місяць А. Дисциплінарна відповідальність адвоката: про конфлікт інтересів. *Рада адвокатів Київської області*. 2024. URL: <https://radako.com.ua/dyscyplinarna-vidpovidalnist-advokata-pro-konflikt-interesiv-2/> (дата звернення: 26.10.2025).
9. Черненко А. П. Особливості дисциплінарної відповідальності адвоката. *Вісник Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2022. Вип. 35. С. 178–184. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/32d5d840-9670-4f25-96ff-1b7db7f88528> (дата звернення: 26.10.2025).

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка *Кухнюк Дмитро Володимирович*

Недєлчєва Д. П., Приймак М. І.

студентки 4-го курсу факультету
адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОВЕДІНКА АДВОКАТА В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Адвокат у демократичному суспільстві є не лише фахівцем у галузі права, але й носієм високих моральних стандартів, гарантом дотримання принципу верховенства права, захисником прав і свобод людини. Його діяльність ґрунтується на поєднанні глибоких правових знань, професійної компетентності та моральної доброчесності. Особливої ваги ці якості набувають у період воєнного стану, коли суспільство переживає глибокі трансформації, а правова система зазнає чималих навантажень. Поведінка адвоката в таких умовах є «лакмусовим папірцем» зрілості правової культури, рівня професійної етики та суспільної відповідальності юридичної спільноти.

Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначає адвоката як фізичну особу, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених цим Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю [1]. Водночас адвокатура є не просто професійною корпорацією — вона виступає важливим інститутом громадянського суспільства, що має забезпечувати захист особи від свавілля державної влади, відновлення порушених прав і підтримку правопорядку на основі верховенства права. Саме тому вимоги до поведінки адвока-

Зубков Ю. С.

Штучний інтелект в адвокатській діяльності: баланс між ефективністю та етичними межами 452

Іванченко А. О.

Етичні стандарти поведінки адвоката в онлайн-просторі 455

Іскра Є. С., Расіхіна В. В.

Професійна етика адвоката як гарантія довіри до правосуддя 458

Казарян Л. Р.

Дисциплінарна відповідальність як наслідок порушення професійної етики адвоката 460

Кіріп'їченко В. В.

Дотримання адвокатської таємниці як морально-етичний обов'язок адвоката 462

Котелкіна В. М.

До питання рекламування адвокатської діяльності у соціальних мережах 465

Лихенко Є. О.

Професійна чесність та результативність адвокатської діяльності: етичні межі досягнення позитивного результату 469

Маковійчук С. В.

Поведінка адвоката у соціальних мережах: новий вимір професійної етики 472

Маслякова А. В.

Етичні аспекти взаємодії адвоката з клієнтом та судом 474

Мельник І. А.

Професійна етика у взаємовідносинах суддів і адвокатів 478

Мідяна В. О., Лукашевич А. Л.

Етика адвоката в цифрову епоху: виклики використання штучного інтелекту 480

Мовчан А. В.

Дисциплінарна відповідальність адвоката за порушення адвокатської таємниці: сучасні тенденції 483

Недслєва Д. П., Приймак М. І.

Поведінка адвоката в професійній діяльності в умовах воєнного стану: етичний аспект 487